

Kunstneren gjør fra seg i fjorden: – Jeg fatter ikke at vi kan behandle natur og fjord som vi gjør

1 / 2

Kunststunt ved fjorden. Foto: Adriana Alves

Åpne deleknapper for artikkelen

08.02.22 18:03

[Mette Bleken](#)

Gitte Sætre tok sitt «Woman Cleaning»-prosjekt til det omfattende landskapskunstprosjektet «Mellom Himmel og Fjord. SJÅ!» men ble sensurert fordi noen gjester, følte seg støtt. I fjor sommer «dreit» hun bokstavelig i Hardangerfjorden, med fjæra i Mælen som arena, som et apropos til hva oppdrettsanleggene medfører og vårt ansvar for å forvalte både lokalmiljø og global helhet. Stuntet er festet til film. Nå har hun også gått til global «vaskeaksjon» mot Equinor med støttespillere fra hele verden.

For abonnentar

«En persons protest ble til en armé av renholdere» (The global army of cleaners). Det er litt av budskapet for stuntet foran Equinor på Fornebu og andre aktuelle lokaliteter verden over nylig. Gitte Sætre er i aksjon igjen, og har denne gang fått med en hvitkledd hær utstyrt med vaskefiller. Selskapet har i lengre tid vært i hardt vær for sin virksomhet flere steder på kloden. Aksjonene til The Coastline Rebellions har høstet mye oppmerksomhet internasjonalt, mindre her hjemme.

– At aksjonene ikke blir særlig omtalt på hjemmebane, ser jeg som et tegn på at jeg har truffet. Men det hadde jo vært kjekt å kunne bidra til det offentlige ordskiftet om kolonialiseringen av det globale sør og vår rolle som medskyldige, sier Sætre og minner om at Equinor er oss.

– Staten eier 68 prosent av Equinor, og Staten, det er oss; befolkningen. Vi er 68 prosent skyldige for hva selskapet gjør. Kanskje kommer vi tettere på det som skjer om vi innser at hver enkelt av oss faktisk er delansvarlig. Equinor benytter metoder ute som er høyst kontroversielle, som frakking og deep water-drilling. Er livet i sør mindre verdt? spør Gitte Sætre.

Sætre var aktiv i Global Coastline Rebellion-gruppen som på kort tid mobiliserte 19 land og over 100 ulike organisasjoner under #ozeanazo og #treefingersunite sist fredag.

– Oslo, Tromsø og Trondheim aksjonerte sammen med enkeltpersoner og organisasjoner fra land som Argentina, Peru, Ecuador og Nigeria, sammen med personer som kjenner på kroppen hva Equinor legger igjen av spor, forteller hun og legger til:

- Hele verden mobiliserte under Global Coastline Rebellion mot organisering av oljeindustrien. Det var givende å være i kontakt med aksjonister i ulike land, og få deres opplevelser og synspunkt. Samtidig med vaskeaksjonene gikk filmer fra prosjektet, inkludert det fra Mælen, i loop fra storskjerm flere dager i galleriet Høg Standard på Alexander Kiellands plass i Oslo.

På Mælen

I forbindelse med stuntet i fjæra i Herand sist sommer, ble det også laget en video.

- Der dreit jeg jo. Oppdrettsanlegg gir enormt mye kloakk. Dette var mitt bidrag til å vise det. Hardanger er navet i norsk nasjonalromantikk. Jeg fatter ikke at vi kan behandle natur og fjord som vi gjør.

Kunstneren og Hardangerfjorden Foto: Adriana Alves

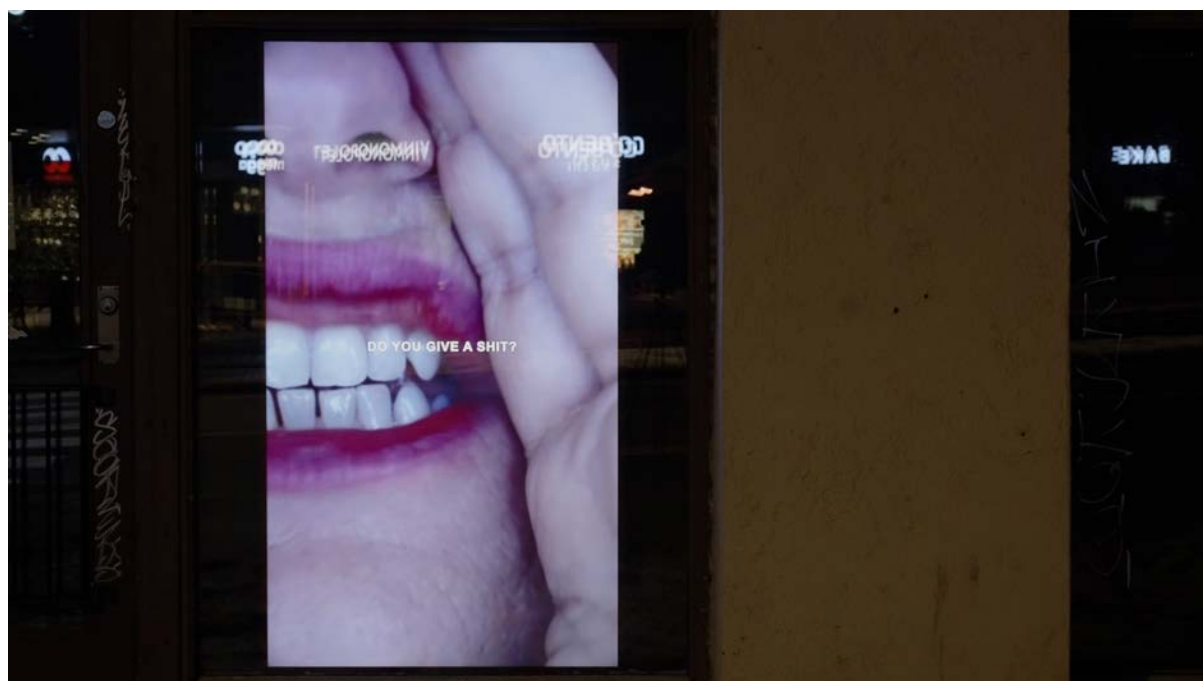
Kurator for Sætre-stuntet på Mælen, var Kjell-Erik Ruud. Han var også prosjektleder for det treårige landskapskunstprosjektet «Mellom himmel og fjord. SJÅ!» som kunstnerorganisasjonen Harding Puls initierte.

I forbindelse med stuntet, ble Sætre intervjuet av Klassekampen, og svarer slik på spørsmålet om hvordan stuntet føyer seg inn i hennes øvrige kunstnerskap:

«Jeg operer i et politisk landskap, hvor jeg lager enkle bilder for å beskrive komplekse temaer. Verket inngår i en serie jeg har jobbet med siden 2014, hvor jeg tar for meg det norske selvbildet som en nasjon som rydder opp og er fredsmekler. Tidligere har jeg blant annet vasket en israelsk tanks og muren der Julian Assange sitter fengslet.»

Til performance-aksjonen på Mælen ga Sætre følgende budskap:

«Mens noen nyter Norge er det andre som driter i fjorden. FN og det globale Havpanelet med Erna Solberg i ryggen ønsker sammen med store deler av befolkningen å verne om havet, men hva med Kommune-Norge? Norge og 13 andre land har tatt verdensomspennende politisk lederskap i forhold til havets helse. De har forplikt seg til en planmessig og storslått bærekraftig forvaltning av sine hav- og kystområder innen 2025. Da må det stilles krav til rensing av utslippene fra oppdrettsanleggene, slik det gjøres til utslipp fra mennesker. For å nå målene kan ikke bare kommuner slås sammen. Kommunene må også samarbeide når det gjelder bærekraftig forvaltning. Næringen må ha nasjonale reguleringsplaner uten lokale dispensasjonsmuligheter. I dag kan kommunene bestemme om de vil ha oppdrettsanlegg, om de skal være lukkede eller åpne, med eller uten ny teknologi og varierende renseanlegg av kjemikalier og næringssalter. Nasjonale retningslinjer er nødvendig akkurat som det er helt på sin plass å la naturen vinne når det søkes om dispensasjoner for veier, hytter og industri.

Kunstnerer spør: Do you give a shit? Foto: Fra video vist på Høg Standard

Ifølge havpanelet skal 40 prosent av verdens kystlinjer og 30 prosent av de eksklusive økonomiske soner være underlagt helhetlige forvaltningsplaner og de oppfordrer alle andre kyststater til å gjøre det samme. Statsminister Solberg sier det er en nødvendig og krevende omstilling å sikre havet og havøkonomiens fremtid. Det har hun helt rett i, men det minste hun kan gjøre er å snakke med sine ordførere. Havpanelets tiltakspakke er ambisiøs, men realistisk og helt nødvendig for å nå Bærekraftsmålene. Solberg utfordrer verden til å gi 100 prosent for havet og sier videre at Norge skal bidra med sin kunnskap, støtte og lederskap. Utfordre lokal demokratiet nå!

Normalt er jeg en omsorgsperson, men kastet vaskekluten i min siste performance i «Woman Cleaning»-rekken hvor jeg oppsøker ulike steder og situasjoner som trenger en ny begynnelse. Ved Hardangerfjorden i helgen skapte jeg et bilde med sterke virkemidler, jeg driter i fjorden og spør Kommune-Norge om de også driter i fjorden?

NYT NORGE? Gitte Sætre går direkte til verks i sine kunstneriske uttrykk og budskap. Foto: Adriana Alves «*Driter du i fjorden (Nyt Norge)*» kan vekke dem som enda sover. Noen ganger er det nødvendig å drite for politikken. Jeg er ikke redd for ytringsfriheten eller det banale. Frykten i meg handler om at ingen lytter. Siden 2014 har jeg gjort mange omsorgsfulle vaskeperformancer rundt om i verden, men nå har tålmodigheten tatt slutt. Covid-19 ga oss sjansen til å våkne og korrigere vår kurs. Det har ikke skjedd, se bare på lille Kommune-Norge. De deler ut konsesjon etter konsesjon og jeg spør, driter de i fjorden?»

- Vi har alle ansvar

Stuntet på Mælen var en kommentar til de internasjonale direktiver som foreligger for å redde havet OG mulighetene som er gitt enkeltkommuner og deres politikere til å gi dispensasjoner lokalt.

- Ja, paradoksene står i kø her, kommenterer hun og slår fast:

- Nå må vi som brukere våkne og stille krav. Det er faktisk foreslått å femdoble lakseoppdrettet i Norge. Ikke vet jeg hva som skal til for å få en forandring, men jeg registrere at Rødt nå er det 4. største partiet i Norge. Noe er i gjære. Kanskje er det håp, sier hun.

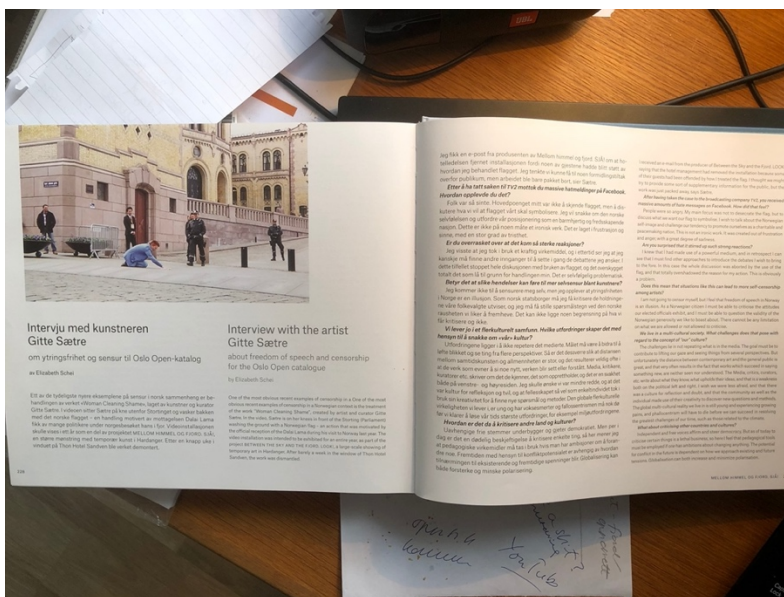
Kunstneren hang opp plakater det hun synes det passet under stuntet på Mælen i fjor sommer. Foto: Privat

Vaskekluten var også sentral under hennes video-performance på Hardangerbrua, der hun iført kjole med morellprint og det norske flagget som skaut, vasket og polerte et gelender på den spektakulære hengebroen under overskriften Cleaning National Identity.

WOMAN CLEANING NATIONAL IDENTITY: Performance- og videokunstner Gitte Sætre på Hardangerbrua. (Oppslag i boka «Mellom himmel og fjord. SJÅ!» Foto: Mette Bleken

En videoinstallasjon som viste henne på kne utenfor Stortinget der hun vasker bakken med det norske flagget, skulle etter planen vises i et vindu på Thon Hotel Sandven i et år, som del av «Mellom himmel og fjord». Etter en knapp uke var det demontert. Årsak: Noen av hotellets gjester følte seg støtt av hvordan hun behandlet flagget. Vaskestuntet «Woman Cleaning Shame» var en reaksjon på hvordan mange politikere valgte å motta Dalai Lama under hans Norgesbesøk året før.

Kvinne vasker skam: Gitte Sætre i et stunt utenfor Stortinget. (Fra boken «Mellom himmel og fjord. SJÅ!» Foto: Mette Bleken

I et intervju gjort til boken om kunstprosjektet i Hardanger, sier Gitte Sætre blant annet:

«Jeg skulle ønske vi var mindre redde, og at det var kultur for refleksjon og tvil, at fellesskapet så vel som enkeltindividet tok i bruk sin kreativitet for å finne nye spørsmål og metoder, Den globale

flerkulturelle virkeligheten vi lever i, er ung og har voksesmerter og fallossentrismen må nok dø før vi klarer å løse vår tids største utfordringer, for eksempel miljøutfordringene.»

FJORDEN RUNDT: Gitte Sætre hengte opp plakater overalt. Foto: Privat